

Multiprobleemgezinnen

1 Feiten en cijfers

Naar schatting is in drie tot vijf procent van alle gezinnen in Nederland sprake van meervoudige en complexe problematiek. Het gaat om 75.000 tot 116.000 zogenaamde multiprobleemgezinnen: een gezin waar minimaal één ouder en één kind langdurig kampt met een combinatie van sociaal-economische en psychosociale problemen. Veel jeugdprofessionals vinden het moeilijk om multiprobleemgezinnen de juiste hulp te bieden. Werken met deze gezinnen vergt, nog meer dan anders, een aanpak waarbij een beroep gedaan wordt op de creativiteit, flexibiliteit en betrokkenheid van de hulpverleners.

2 De richtlijn

In de *Richtlijn Multiprobleemgezinnen* zijn aanbevelingen geformuleerd voor professionals om beter aan te sluiten bij de individuele situatie van multiprobleemgezinnen. De *Richtlijn Multiprobleemgezinnen* kiest daarmee voor een positieve benadering. Er wordt aanbevolen een gezin alleen een multiprobleemgezin te noemen als deze aan de **definitie en kenmerken** ervan voldoet. Het begrip wordt enkel gebruikt om de problematiek aan te duiden, stigmatisatie is namelijk een risico.

In de richtlijn wordt uitgebreid stil gestaan bij het **opstellen van een gezinsplan**. Dit gebeurt bij voorkeur in een heldere taal samen met de gezinsleden, alle betrokken instanties, hulpverleners en mensen uit het sociale netwerk. Ook het **opstellen van doelen en deze monitoren en evalueren** samen met de gezinsleden vraagt om een specifieke benadering in deze gezinnen. Doelen geven een duidelijke richting aan de hulp die het gezin ontvangt. Voor het **in kaart brengen en beoordelen van 'goed genoeg' ouderschap** geeft de richtlijn voorwaarden en hulpmiddelen. Het is belangrijk hierbij altijd de veiligheid van het kind in de gaten te houden.

Als hulpverlener in deze gezinnen wordt er veel van je gevraagd. De richtlijn geeft inzicht in de **taken, benodigde vaardigheden en verantwoordelijkheden**. Het is belangrijk een transparante houding te hebben en een flexibele en individuele benadering te hanteren.

Voor het inzetten van de juiste hulp is een goede analyse van de situatie en een bewustzijn van bepaalde problematieken en/of etnische achtergrond nodig. Een erkende en goed onderbouwde **interventie** heeft de voorkeur.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van het GRIP-team van de Gemeente Hengelo, Rubicon, Bureau Jeugdzorg Gelderland en de William Schrikkergroep participeerden in de proefinvoering van de *Richtlijn Multiprobleemgezinnen*. De richtlijn is voor hen een onderbouwing dat bij deze gezinnen extra tijd en aandacht nodig is. De aanbevelingen in de richtlijn helpen de professionals hun handelen te onderbouwen. De gezinnen in hun caseload langs de definitie van multiprobleemgezin in de richtlijn leggen, werkt inzichtelijk. Het feit dat problemen multicausaal en multidimensionaal moeten zijn, is nieuw. Het beoordelen van 'goed genoeg' ouderschap vraagt om een professionele en persoonlijke inschatting, die eventueel ook met een collega-hulpverlener kan worden gedaan. Professionals geven aan dat normen en waarden vaak nog een te grote rol spelen in de inschatting van 'goed genoeg' ouderschap of beoordelen van risico's of veiligheid. Dit kan leiden tot subjectieve beoordelingen.

De term 'weerbarstig' leidde tot veel discussie in de teams. Het beeld dat ouders niet openstaan voor hulp, is vaak niet de ervaring van ouders, maar van hulpverleners. Om negatieve beeldvorming te voorkomen is het belangrijk om je bewust te zijn van de normen en waarden van de hulpverlener en om de 'weerbarstigheid' in meer perspectief te zien.

De richtlijn beveelt aan erkende interventies in te zetten. In de praktijk gebeurt dit niet altijd; de gezinnen vragen om dat te doen wat nodig is, en dat laat zich niet altijd vangen in een interventie. Het kan dus zijn dat enkel onderdelen van interventies worden gevolgd, of dat een combinatie gemaakt wordt van werkzame factoren uit erkende interventies. Dit vraagt om flexibele en creatieve professionals, met kennis over en ervaring met erkende interventies. Het bereiken van een werkrelatie waarin vertrouwen en transparantie aanwezig zijn, is volgens alle teams in de proefinvoering een cruciaal onderdeel van de behandeling. Het opstellen van een veiligheidsplan of het maken van een probleemanalyse lijkt van latere zorg, en wordt vaak niet uitgevoerd. Toch zijn dit onderwerpen die voldoende aandacht moeten krijgen en waarop professionals vaardigheden moeten ontwikkelen of verbeteren. De professionals geven ook aan dat het onderwerp veiligheid snel wordt gemeden. Van alle onderwerpen uit de richtlijn is er het meeste behoefte aan training over het opstellen van het veiligheidsplan.

Het geven van praktische hulp is niet in alle teams een vanzelfsprekend onderdeel van hun werk. Om hieraan per gezin de juiste hoeveelheid aandacht te kunnen besteden is voldoende tijd nodig. Ook moet dit duidelijk opgenomen zijn in hun taakopvatting en moet er voldoende besef zijn van het effect en doel van het geven van praktische hulp.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Heb in casuïstiekoverleg en andere overleggen aandacht voor de normen en waarden van de professional. Door hiervan bewust te zijn, kan subjectief oordelen beter worden ondervangen en kunnen twijfels over oordelen over gezinnen worden besproken.
- ▶ Bouw voldoende reflectiemomenten in voor de professional om te reflecteren op zijn of haar professionele en persoonlijke houding. En biedt ruimte, bijvoorbeeld in de vorm van scholing, voor persoonlijke ontwikkeling.
- ▶ Organiseer scholing over gespreksvoering over veiligheid. Hierin zou ook aandacht moeten zijn voor het opstellen van een veiligheidsplan.
- ▶ Inventariseer de kennis en ervaringen van de jeugdhulpverleners over erkende interventies die genoemd zijn in de richtlijn. Laat hen werkzame elementen uitwisselen.
- ▶ Onderhoud over multiprobleemgezinnen structureel en intensief contact met de gemeente. Dit kan een onderwerp zijn in het casemanagement. De gemeenten kunnen een duidelijke taak hebben in het bieden van hulp aan deze gezinnen, bijvoorbeeld op het gebied van praktische hulp en basisvoorwaarden zoals huisvesting.
- ▶ Besef nogmaals dat in deze gezinnen veel geïnvesteerd moet worden op het gebied van werkrelatie (vertrouwen) en soms ook praktische hulp. Dit kost meer tijd en is daarmee een duurdere vorm van hulpverlening, maar de kans is groot dat dit op lange termijn meer oplevert. Leg dit ook uit richting de gemeente.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven. Meer weten? Bekijk op onze site de tool '[format voor een implementatieplan](#)'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

